

## IDENTIFISERING AV GRANITTPEGMATITTMINERALER- IV

*Av Alf Olav Larsen*

### **De metalliske mineralene.**

Denne siste artikkelen om mineralene på granittpegmatitter skal ta for seg de fargede, metalliske mineralene. De opptrer oftest bare sporadisk i visse pegmatitter. Enkelte av mineralene er imidlertid stedvis bare funnet i ganske store individer og masser. For eksempel fører enkelte pegmatitter i Iveland ikke ubetydelig mengder magnetkis og svovelkis. Det er i en pegmatitt også funnet vismutglans i klumper opptil et par kg.

Tabellen nedenfor angir de metalliske mineralene som er funnet i norske granitt-

pegmatitter. De står oppført med tiltagende sjeldenhet, selv om arsenkis og løllingitt er nokså vanlig i enkelte nordnorske forekomster.

**Svovelkis** må regnes å være den vanligste av disse mineralene. Den opptrer i større eller mindre masser, ofte sammenvokste krystallgrupper, eller den opptrer i enkeltkrystaller. Svovelkismasser har ofte rustsone rundt seg på grunn av at den lett forvitrer. Svovelkis kan også påtreffes som belegg på sprekker mellom andre mineraler.

**Magnetkis** er også svært vanlig i granitt-pegmatitter. Den opptrer i klumper uten krystallbegrensninger og omslutter ofte svovelkiskrystaller. Forvitrer også meget lett og får en rustsone rundt omkring seg.

**Molybdenglans** opptrer oftest som sekskantede flate krystaller eller bare som tynne uregelmessige flak. Lett kjennelig på fargen, hardheten og spaltbarheten.

**Kobberkis** finnes ofte sammen med magnetkis i enkelte pegmatitter, og kan forveksles med svovelkis, men er mørkere gul og forvitrer til malakitt eller azuritt.

**Vismutglans** er lett kjennelig på fargen, spaltbarheten og hardheten. Er relativt uvanlig, men er funnet i Iveland og ved Flekkefjordkanten.

**Bornitt** er relativt sjeldent. Den er kjent fra Bamble. Forøvrig lett kjennelig på den fargerike forvittringshuden på overflaten og den tobakksbrune fargen på friskt brudd.

**Arsenkis og løllingitt** er to metalliske mineraler som ikke er kjent fra syd-Norge. Derimot er de relativt vanlige i Tysfjordområdet. Er litt vanskelige å skille fra hverandre, men løllingitt er oftest noe mer sølvvit enn arsenkis. Forøvrig ser man forskjell på krystallformen dersom den er utviklet.

**Blyglans** er bl.a. funnet i små mengder i en pegmatitt ved Innhavet-Håkons Hals i Nordland, men er ellers ikke et vanlig pegmatittmineral.

Navn	Kjemi	Krystall-system	Farge	Strekfarge	H
svovelkis	FeS <sub>2</sub>	kubisk	lys messinggul	mørk grønnsort	6 - 6,5
magnetkis	FeS	heksagonal	lys bronsegul	gråsort	3,5 - 4
molybdenglans	MoS <sub>2</sub>	heksagonal	blågrå	grønnlig grå	1 - 1,5
kobberkis	CuFeS <sub>2</sub>	tetragonal	messinggul	grønnsort	4
vismutglans	Bi <sub>2</sub> S <sub>3</sub>	rombisk	lys blygrå	lys blygrå	2
bornitt	Cu <sub>5</sub> FeS <sub>4</sub>	kubisk	lys brun (frisk)	gråsort	3
arsenkis	FeAsS	rombisk	sølvvit	gråsort	5,5 - 6
løllingitt	FeAs <sub>2</sub>	rombisk	sølvvit	gråsort	5 - 5,5
blyglans	PbS	kubisk	blågrå	gråsort	2,5 - 3